

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע
מתורת
הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ה' / גליון קעה
ערש"ק פרשת תזריע ה'תשס"ח

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת תזריע, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קעה), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

353 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

בדיני טהרת היולדת בריש פרשתנו, מבאר רש"י הפסוק "בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבוא גו'" בסדר הפוך מן הנכתב בפסוק! ; הסברה בכך שזהו סדר מכוון, שדוקא ע"י דבריו הראשונים מבינים ההמשך.
(ע"פ לקוטי שיחות חלק ז עמ' 80 ואילך)

יינה של תורה

ביאור בהא שטומאת וטהרת המצורע תלויים בכהן דוקא ; בכדי לפסוק על יהודי פסק חמור, חייבים להיות "איש החסד" ואוהבי ישראל כדבעי.
(ע"פ לקוטי שיחות חלק כז עמ' 88 ואילך)

חידושי סוגיות

בהא דאין רואין נגעים בחתן וברגל – יחדש דאליבא דחד אמורא, נחלקו התנאים בכללות גדר הדין – אם הוא בגדר "דחוי" או שהופקע דין נגעים מעיקרא / יוסיף בדרך הדרוש בביאור הפלוגתא, עפמ"ש הרמב"ם בטעמי מצות נגעים.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לו עמ' 37 ואילך)

הוספה – דרכי החסידות

אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע אודות ה"נר" הקיים אצל כל אחד מישראל ועבודת "הדלקתו".

(אגרות קודש חלק ד עמ' קכ)

מקרא אני דורש

סדר מכוון בדברי רש"י

בדיני טהרת היולדת בריש פרשתנו, מבאר רש"י הפסוק "בכל קדש לא תגע גו" בסדר הפוך מן הנכתב בפסוק!; הסברה בכך שזהו סדר מכוון, שדוקא ע"י דבריו הראשונים מבינים ההמשך

א. בתחילת פרשתנו מבארת התורה דיני טומאת היולדת, והעולה מתוך פשט הכתובים שיש בזה שלוש חלוקות (ביולדת זכר, ועד"ז – ובמספר שונה – ביולדת נקבה):
 (א) "וטמאה שבעת ימים, כימי נדת דוותה תטמא" – שבעה ימים שבהם היא טמאה לכל.

(ב) "ושלשים יום ושלוש ימים תשב בדמי טהרה, בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא עד מלאת ימי טהרה" – עוד שלוש ימים ושלוש ימים שבהם היולדת טהורה לבעלה, אבל אסורה היא עדיין בתרומה, שבזה היא מותרת רק בשקיעת החמה של יום הארבעים.
 (ג) גם לאחר שקיעת החמה של יום הארבעים, עדיין היא אסורה באכילת קדשים, עד שהיא מביאה את קרבן החטאת, שרק אז "וכפר עליה וטהרה ממקור דמיה".

ב. והנה, בפירושו רש"י בנוגע להחלוקה הב' הנ"ל מצינו דבר פלא.

רש"י מפרש, בשלושה דיבורים, את המלים "בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא עד מלאת ימי טהרה", וזה לשונו: (א) "ימי טהרה – מפיק ה"א, ימי טוהר שלה".

(ב) "לא תגע – אזהרה לאוכל וכו', כמו ששנויה ביבמות". (ג) "בכל קודש – לרבות את התרומה".

ותמהו במפרשים, למה פירש רש"י את דברי הכתוב בסדר הפוך, למפרע: בתחילה הוא מפרש את המלים "ימי טהרה" שבסוף הכתוב, רק לאחריהם את המלים "לא תגע" שלפניהם, ורק לבסוף הוא מפרש את המלים "בכל קודש" שבתחילת הכתוב – ואיפכא מסתברא!

ויש לומר, שסדר זה מדוייק הוא בתכלית, כי כל דיבור מיוסד הוא בדיבור הקודם לו, וכנדבך על גבי נדבך. כלומר: רק לאחר שפירש רש"י את המלים "ימי טהרה", אז אפשר לפרש את המלים "לא תגע", ורק לאחר מכן אפשר לפרש את המלים "בכל קודש". ולכן הוכרח רש"י להפוך את סדר הכתוב, כי רק בדרך זו מתבססים דבריו. וכפי שיתבאר לפי סדר דברי רש"י, מן המוקדם אל המאוחר.

ג. ב'דיבור' הראשון הנ"ל מפרש רש"י את המלים "ימי טהרה – מפיק ה"א, ימי טהרה שלה". ובהשקפה ראשונה אינו מובן, מה החידוש בדברי רש"י? הרי כלל זה, שמפיק ה"א פירושו "שלה", הוא מובן בפשטות!

ויש לומר, שרש"י נתכוון בזה לחדש חידוש גדול בגדר היולדת בימים אלה:

לכאורה אפשר היה לומר (וכן כתבו במפורש הרמב"ן ורבינו בחיי. ועוד), שזה שימים אלה נקראים "ימי טהרה" אצל האשה, הוא רק לענין טהרתה לבעלה, אבל לענין תרומה וקדשים עדיין נשארה בטומאתה, וזה הטעם ש"בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא" לפי שבנוגע לקדשים האשה עדיין טמאה.

ועל זה מחדש רש"י, "ימי טהרה מפיק ה"א, ימי טהרה שלה", וכוונתו בזה שימים אלה הם "ימי טהרה" סתם, בלי הגבלות, גם בנוגע לקודש ומקדש. וזה ש"בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא עד מלאת ימי טהרה" הוא רק מצד דבר צדדי המעכב אותה מלהיות טהורה בפועל.

[וכפי שרש"י מבאר יותר בסוף הפסוק, "לפי שזו טבולת יום ארוך שטבלה לסוף שבעה ואין שמש מעריב לטהרה עד שקיעת החמה של יום ארבעים, שלמחר תביא את כפרת טהרתה":

כשם שטומאת האשה לאכילת קדשים לאחר מלאת ימי טהרה (החלוקה הג' הנ"ל), היא רק זה שחיוב הקרבן מעכב אותה מלאכול בקדשים (אבל לא שמצד עצמה היא טמאה), כך גם טומאתה לענין אכילת תרומה במשך ל"ג ימי טהרה (החלוקה ה' הנ"ל), אינה מצד שהיא מצד עצמה טמאה, אלא רק מצד זה שחיוב כפרת טהרתה מעכב את הערב השמש שלה עד סוף יום הארבעים ורק אז היא נטהרת לענין תרומה].

לקראת שבת

ז

ד. ולאחר שחידש רש"י ב'דיבור' הראשון שימים אלה הם "ימי טוהר" של האשה סתם, בלי הגבלות – ממשיך רש"י ב'דיבור' השני, ומחדש ש"לא תגע" פירושו "אזהרה לאוכל":

בדרך הפשט, "פשוטו של מקרא", הרי שהיינו אמורים לפרש "לא תגע" פשוטו כמשמעו, נגיעה ביד; ואכן, אם היינו מפרשים שבנוגע לקודש ומקדש האשה עדיין טמאה בימים אלה, היה אפשר להשאיר "לא תגע" כפשוטו, כי למרות שלא מצאנו (ב"פשוטו של מקרא") שטמא אסור בנגיעת קודש, היה אפשר לומר שטומאת הלידה חמורה יותר.

אולם לאחר שחידש רש"י של"ג ימים אלה הם "ימי טוהר שלה", והאיסור של "בכל קודש לא תגע" הוא רק מצד דבר צדדי, זה שעדיין לא הגיע זמן הבאת הקרבן – הרי שוב אי אפשר לומר שהיא אסורה בנגיעת קודש ביד, בשעה שאפילו טמא ממש מותר בזה! ולכן איפוא הוכרח רש"י לפרש שהאיסור כאן הוא רק על אכילה.

[כי כיון שהנגיעה היא הכנה לאכילה, לכן אפשר להזהיר על האכילה בלשון "נגיעה". וכמו שמצינו לענין בשר בחלב, שהתורה אסרה "לא תבשל גדי בחלב אמו", וכונתה בזה לאיסור אכילה (ראה פרש"י משפטים כג, ט), לפי שבישול הוא הכנה לאכילה].

ה. ולאחר שחידש רש"י שכוונת האיסור (אינה לנגיעה ביד, אלא) היא לאכילת קודש – אז הוא ממשיך ומפרש ב'דיבור' השלישי שהכוונה במלים "בכל קודש" היא "לרבות את התרומה":

בהמשך הפסוקים נאמר שהיולדת חייבת להביא קרבן במלאת ימי טהרתה, ורק אז היא נטהרת לענין אכילת קדשים. ואילו האזהרה "בכל קודש לא תגע" ואל המקדש לא תבוא" היא רק "עד מלאת ימי טהרה" (עד שקיעת החמה של יום הארבעים). מובן, איפוא, שהאזהרה "בכל קודש לא תגע" מרבה איסור נוסף: לאחר מלאת ימי טהרתה, לאחר שקיעת החמה, היא אסורה בכמה עניני קודש עד שלא תביא קרבן, ואילו עד שקיעת החמה של יום הארבעים היא אסורה בענינים נוספים.

ולפי זה: לו היינו מפרשים "לא תגע" כפשוטו, נגיעה ביד, היה אפשר ללמוד ש"עד מלאת ימי טהרה" היא אסורה אפילו בנגיעת קודש, ואילו לאחר שקיעת החמה של יום הארבעים אינה אסורה בנגיעה אלא באכילת קודש בלבד (כל עוד שלא הביאה קרבן);

אבל לאחר שרש"י מפרש (ב'דיבור המתחיל' הקודם) שאפילו "עד מלאת ימי טהרה" אינה אסורה אלא באכילת קודש בלבד ("אזהרה לאוכל"), על כרחנו לפרש "בכל קודש" – "לרבות את התרומה", היינו שהאיסור הנוסף במשך ל"ג הימים הוא באכילת תרומה, ואילו לאחר שקיעת החמה של יום הארבעים אינה אסורה אלא באכילת קדשים בלבד, אבל מותרת היא בתרומה.

יינה של תורה

טומאת המצורע – דוקא ע"י "איש החסד"

ביאור בהא שטומאת וטהרת המצורע תלויים בכהן דוקא; בכדי לפסוק על יהודי פסק חמור, חייבים להיות "איש החסד" ואוהבי ישראל כדבעי

א. בדיני טומאת נגעים – מצינו שני דינים כלליים:

(א) ראיית הנגעים – בכדי לקבוע האם הנגע טמא או לא, נעשית ע"י חכם ש"יורנו רבו, ויהיה בקי בכל הנגעים ובשמותיהן וכו' (רמב"ם הל' טומאת מצורע פ"ט ה"ב). ובזה, אין צורך דווקא בכהן, אלא "הכל כשירין לראות את הנגעים" (שם ה"א).

(ב) טומאת וטהרת הנגעים – "הטומאה והטהרה תלויה בכהן" (שם ה"ב). דגם לאחרי שהחכם קבע שהנגע אכן טמא, אין המנוגע נטמא עד שהכהן יאמר לו "טמא"; ועד"ז הוא בטהרת המצורע – דגם לאחר שהמצורע נתרפא מנגעו, הרי הוא נשאר "בטומאתו עד שיאמר לו הכהן טהור אתה" (שם ה"ג).

וצריך ביאור:

(א) מכיון שאת ראיית הנגעים וקביעתם לטומאה עושה החכם, והכהן הלוא "סומך על דברי החכם" (שם ה"ב) – מדוע, איפוא, יש צורך שדווקא הכהן יאמר לו "טמא"?

(ב) מדוע דווקא בטומאת נגעים מצינו ש"הטומאה והטהרה תלויה בכהן" – מה שלא מצינו כן בשאר הטומאות?

לקראת שבת

ט

והנה, למרות ש"גזירת הכתוב הוא שאין טומאת נגעים וטהרתם אלא על פי כהן" – מ"מ, ידועים דברי הרמב"ם (בסוף הל' תמורה): "אע"פ שחוקי התורה גזירות הם . . . ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם". ובפרט אם מדובר בטעם המהווה, כלשון הרמב"ם, "עצות . . . לתקן הדיעות וליישר את כל המעשים", כדלקמן].

ב. וי"ל הביאור בזה:

מצינו שבטומאת המצורע ישנה חומרה יתירה – "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" (יג, מו): (א) המצורע נשלח מחוץ לכל ג' מחנות (רש"י שם); (ב) בזה גופא, "בדד ישב – שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו" (רש"י שם). ונמצא, שמקום מושבו של המצורע רחוק לגמרי ממחנה קדושה, אפילו מחוץ למחנה של שאר הטמאים.

ובפנימיות הענינים, חומרה זו מורה על הניתוק של האדם המצורע, עד כדי כך שהוא נמצא מחוץ למחנה הקדושה לגמרי – דהיינו, שהתנתק כביכול מהשייכות ל"ישראל גוי קדוש", ר"ל.

והנה, ענינו של הכהן הוא אהבה, חסד ורחמים. שכן, הכהן הוא "איש החסד" (ראה ברכה לג, ח "איש חסידך"). וראה זח"א בהשמטות רנו, סע"ב. ועוד), ותפקידו של הכהן הוא "לברך את עמו ישראל באהבה";

ולכן, כאשר מדובר בטומאת מצורע, הגורמת לניתוק ופירוד ח"ו מחוץ למחנה קדושה – אזי הכהן, מצד טבעו הנ"ל, לא יסכים (בנפשו) להחיל כזו טומאה חמורה. ובמילא, לא יפסוק הכהן על המצורע "טמא" עד אשר יערוך חקירה ודרישה כדבעי אצל החכם.

אמנם, כאשר בכל זאת החליט הכהן, "איש החסד", לפסוק "טמא" – יש כאן וודאות מוחלטת שפסק הדין הוא אמיתי. שכן, הכהן לא היה פוסק כן באם לא היה בטוח בכך; ולאידך גיסא, גם לאחר שהכהן החליט לפסוק "טמא" (היות וכך המצב אליבא דאמת) – הנה מחמת היותו "איש החסד" כנ"ל, ישנה ודאות שהכהן יעשה ככל יכולתו בכדי שתבוא אחר-כך טהרת המצורע.

ולפי-זה א"ש הא דדווקא ביני נגעים אמרה התורה ש"הטומאה והטהרה תלויה בכהן":

היות ומדובר בטומאה חמורה ביותר, עד כדי כך שהאדם מתנתק לגמרי ממחנה קדושה ר"ל – לכן, החלת שם טומאה כזו יכולה לבוא רק מתוך ודאות מוחלטת, הבאה לאחר דרישה וחקירה כדבעי. ודבר זה, יכול לבוא רק ע"י הכהן, מחמת היותו "איש החסד" בטבעו.

ג. מכל הנ"ל – נמצינו למדים הוראה ברורה "לתקן הדיעות וליישר את כל המעשים":

לקראת שבת

י

כאשר ישנו דבר לא טוב ר"ל אצל יהודי שני, ועד כדי כך שהוא "הוציא עצמו מן הכלל" ואינו ראוי להיות בתוך מחנה קדושה –

הנה גם חכם גדול הבקי בכל התורה כולה, שלדעתו יהודי זה ראוי לפסק ד"מחוץ למחנה מושבו" – לא רשאי לפסוק כן עד אשר יבחן את מידת החסד ואהבת ישראל שלו. שכן, באם חסר ח"ו באהבת ישראל אמיתית – יתכן שפסק זה אינו נובע מחמת פס"ד התורה בטהרתה, אלא מחמת מידות בלתי מבוררות וכו' (ראה לקו"ת נשא כה, ג).

והענין בזה, כנ"ל, דהתורה אמרה שה"נגע" עצמו, כפי ראות עיני החכם, אינו יכול להחיל את הטומאה – אלא דווקא הפסק "טמא" של הכהן, "איש החסד", הוא־הוא שיכול להחיל את הטומאה על המצורע.

חידושי סוגיות

בהא דאין רואין נגעים בחתן וברגל

יחדש דאליבא דחד אמורא, נחלקו התנאים בכללות גדר הדין – אם הוא בגדר "דחוי" או שהופקע דין נגעים מעיקרא / יוסיף בדרך הדרוש בביאור הפלוגתא, עפמ"ש הרמב"ם בטעמי מצות נגעים

.א.

יחדש דאליבא דחד אמורא, נחלקו התנאים בכללות גדר הדין – אם הוא בגדר "דחוי" או שהופקע דין נגעים מעיקרא

תנן במס' נגעים (פ"ג מ"ב): "חתן שנראה בו נגע נותנין לו שבעת ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו, וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל".

ובגמ' (מו"ק ז, ב) הובאה מחלוקת תנאים במקור הדין, בברייתא: וביום הראות בו (פרשתנו יג, יד) יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו, מכאן אמרו חתן שנולד בו נגע נותנין לו ד' ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו, וכן ברגל נותנין לו שבעת ימי הרגל! דברי

ב' ימים לכסותו דברי ר"י, ולרוב המפרשים הכוונה כבגמ' — ראה ראב"ד קרבן אהרן ועוד לתור"כ שם.

1) הובא בפרש"י תזריע שם. ובתור"כ שם בסגנון אחר: "מלמד שנותנים לו שני ימים, שני ימים לביתו

לקראת שבת

רבי יהודה, רבי² אומר אינו צריך, הרי הוא אומר (מצורע יד, לו) וצוה הכהן ופנו את הבית אם ממתינים לו לדבר הרשות כל שכן לדבר מצוה³ (וממשיך בגמ') מאי בינייהו אמר אביי משמעות דורשין איכא בינייהו ורבא אמר דבר הרשות איכא בינייהו (רבי ממתינין לו. פרש"י (מו"ק שם)⁴ יהודה דלומד מביום הראות בו ומכאן אמרו חתן ורגל דהיינו מצוה ממתינין לו, אבל לדבר הרשות אין ממתינין לו בטומאה דגופי', ורבי סבר דדבר רשות (נמי)).

יש לומר, דאליבא דרבא ד"דבר הרשות איכא בינייהו" חלוקים ר' יהודה ורבי בגדרו של דין זה שאין ראיית נגעים בחתן ורגל:

החילוק בין ב' הלימודים (מהכתוב או מק"ו מנגעי בתים) בפשטות הוא: זה ש"ממתינים לו לדבר הרשות" ה"ז רק בגדר "דחי" (וכפשטות הלשון והענין ד"ממתינים לו לדבר הרשות"), שהתורה חסה על כליו שלא יטמאו (וכלשון רש"י⁵ "לא חסה התורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה"), ולכן⁶ נדחית ראיית הנגע ("ממתינים") עד שיוציא את כליו, וכ"ש לדבר מצוה שנדחה ראיית הנגע עד לאחר שבעת ימי המשתה ושבעת ימי הרגל⁷; משא"כ להלימוד מ"וביום הראות בו, יש יום כו' שאי אתה רואה בו" פירושו דהוי

מפרשי התו"כ שם. ואכ"מ.

(5 מצורע שם, ממשנה נגעים פי"ב מ"ה (הובאה לקמן ס"ב). תו"כ שם.

(6 וראה מל"מ שם פי"ד ה"ד מה שהקשה על דברי הרמב"ם (שם פ"ט) שלמד הדין מק"ו, והרי פסק (פי"ד שם) "וצוה הכהן ופנו את הבית אפילו חבילי עצים וחבילי קנים" שהוא כדעת ר"י (נגעים שם פי"ב), שלדעתו דין "ופנו" הוא גזירת הכתוב ולא מצד טומאה. ע"ש בארוכה. וראה מה שתי' בשפת אמת מו"ק שם ח, א ד"ה בגמ' דהא (בסופו). דב' מילי נינהו כו' (אבל ראה רע"ב נגעים שם פי"ב). יד דוד מו"ק שם ז, ב ד"ה רבי אומר. וראה גם משנה אחרונה ותפארת ישראל נגעים שם. ואכ"מ.

(7 לכאורה כן משמע מפירושו הרא"ש נגעים פ"ג שם, שביאר הניגוד לשאר כל אדם, דהתם ב"ד

רא"ם לפרש"י. אבל ברבינו הלל (לתו"כ) זוית רענן (ליל"ש פרשתנו) מפרשים באו"ו. וראה לקמן הערה 9.

(2 כ"ה בגמ' לפנינו. ובר"ש ורא"ש נגעים שם גרסי להיפך "דברי רבי, ר' יהודה אומר". ובר"ח כאן "דברי רבי, ר' יוסי אומר". וראה עד"ז דק"ס מכ"י "דברי רבי, ר' יוסי ברי' יהודה אומר". וכ"ה בשיטה על מו"ק לתלמידו של ר"י מפריש. וראה לקמן שוה"ג ב (להערה 6).

(3 ועד"ז דעת רבי בתו"כ שם. וכן נקט הרמב"ם בהל' טומאת צרעת פ"ט ה"ח ("אם המתינה תורה לדבר הרשות כו'").⁸ וכ"כ בפיה"מ נגעים שם. וראה משנה למלך הלי' טומאת צרעת שם. ועוד. אבל ברע"ב למשנה נגעים שם "דכתיב וביום הראות בו". וראה שם בתוס' אנשי שם.

(4 וראה השקו"ט בהמשך הגמ' ובפרש"י ותוס' שם (ד"ה משמעות, ד"ה דבר הרשות, ושם סד"ה נפקא ל"י). וראה בארוכה מפרשי הש"ס מו"ק שם.

(ב ולפי הגי' בר"ש כו' הנ"ל הערה 2 מתאים דב' ההלכות ברמב"ם (בפ"ט ופי"ד) שתייהן אליבא דר"י (במו"ק ובנגעים שם פי"ב). אבל לפ"ז יוקשה ביותר קושיית המל"מ בסתירת ב' המימרות דר"י. ולגי' הר"ח ר' יוסי מתורצת קושיית המל"מ. וראה לעיל שוה"ג להערה 3.

(א) אבל בערוך השולחן העתיד (סצ"ג אות טז) כ' דהרמב"ם פסק כר"י ולא כרבי, וזה שהביא קרא ד"ופנו את הבית", דרך הרמב"ם כן בכ"מ להביא קרא תמוכ בפשטות אף שלהלכה אינה כן. ואכ"מ.

לקראת שבת

יג

דין תורה⁸, שימים אלו⁹ הופקעו מדין ראיית נגעים¹⁰, והיינו שאין זו דחי' עד לאחר ימים אלה בלבד – "ממתנינים לו" – אלא שבימים אלה לא חל הדין¹¹ של ראיית הנגע כלל¹².

[ואולי יש לומר יתירה מזו – שיש גם נפק"מ לדינא, דלהטעם ש"ממתנינים לו כו"ה" רק היתר, שאפשר לדחות ראיית הנגע עד אחרי הרגל, אבל בדיעבד אם ראה הכהן את הנגע בימים אלו ופסק עליו טומאה ה"ה טמא⁷; משא"כ להלימוד "יש יום שאי אתה רואה", מכיון שלא חל דין ראיית נגע בימים אלה, לכן גם אם עבר הכהן וראה את הנגע, אין בה בראי' זו הכח לטמא].

וזוהו גם הטעם לכך ש"דבר הרשות איכא בינייהו": אם ילפינן חתן ורגל מק"ו ד"אם ממתנינים לו לדבר הרשות כל שכן לדבר מצוה", שזוהו רק בגדר "דחוי", הרי כשם שבנגעי בתים נדחית ראיית הנגע גם בשביל דבר הרשות, כן נדחית גבי טומאה דגופי'; אבל אם זהו דין תורה שימים אלו הופקעו מדין ראיית נגע, מסתבר שדין זה אינו אלא בדבר מצוה, שרק דבר מצוה בכחו להפקיע כל דין ראיית הנגע בימים אלה.

ב.

יוסיף בדרך הדרוש בביאור הפלוגתא, עפמ"ש הרמב"ם בטעמי מצות נגעים

ויש לבאר ב' אופנים אלו ע"ד האגדה, בטעמי הדינים.

להחמיר כיון שאם הוא טמא אינו יכול לשתוק, ו"אם מטמאו נמצא מצערו במועד ורחמנא אמר (פ' ראה טז, יד) ושמחת בחגך" (ל' רש"י במשנה שם).

(11) להעיר מלשון הריטב"א שם "איסור ראיית נגעים" (אלא שלדעתו הוא "מדרבנן" כנ"ל). אבל ברא"ם פ"ג מ"ב. נגעים אף שכ' "לית לי' רשות לכהן", הרי מדגיש "לטמוי". וביד דוד שם ד"ה רבי אומר מפרש כן דעת הרמב"ם "דבחתן ורגל אין רשאי לראות ואיסורא נמי איכא לכהן לבטלו משמחתו".

(12) ועפ"ז אולי יש ליישב קושיית התוס' שם ע"ב ד"ה יש יום "לר"מ למה אינו רואה להקל".

כופין אותו דמ"ע היא אבל חתן נותנין לו כו' – דמשמע שרק אין כופין אותו. וראה יד דוד שם ד"ה חתן.

(8) בריטב"א לקמן (יד, ב ד"ה והרי כה"ג), דאיסור ראיית נגעים מדרבנן. וראה יד דוד הנ"ל.

(9) אבל בלשון התו"כ: וכיום מלמד שנותנים לו שני ימים (ולא כל' הברייתא בגמ' "יש יום שאי אתה רואה כו") צ"ע אם אפשר לפרש ככפנים. ובפרט ע"פ פ"י הקרבן אהרן לתו"כ שם.

(10) היינו הדין ראי' בתחלה^א, משא"כ לאחר שנראה נגעו בתחלה ונסגר, שבזה פליגי ר"מ וחכמים וכן ר"מ ור"י (משנה וברייתא מו"ק שם ז, א ואילך) אם רואים רק להקל, או – לא להקל ולא

וראה תוי"ט דכ"נ מלשון רש"י ורע"ב דל"ג בתחלה. ע"ש. וראה תוס' רעק"א למשניות שם (ממל"מ) וולהעיר, שלכמה גי' לא גרסי זה שבגמ' לפנינו "בטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי ליי" – ראה דק"ס שם. ועוד]. וראה בהנסמן בהערה 12.

ג) וכהל' בגמ' "שנולד בו", ובמשנה נגעים שם "שנראה בו" (ועד"ז ברמב"ם שם). וראה משנה אחרונה שם.

ד) דתיבת "בתחלה" במשנה (מו"ק שם ז, א) – ד"מ ואומר רואין את הנגעים בתחלה" – ליתא בכמה כתי"י.

לקראת שבת

ובהקדם דברי הרמב"ם בסוף הל' טומאת צרעת¹³: "וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראתו תורה צרעת בשותפות השם אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא הי' בישראל כדי להזהירן מלשון הרע שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו, אם חזר בו יטהר הבית אם עמד ברשעו עד שהותן הבית משתנין כלי העזר שבביתו כו' ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנין הבגדים שעליו, אם חזר בו יטהרו ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנה עורו ויצטרע ויהי' מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע".

ומדבריו מובן¹⁴, שענין הנגעים הוא ענין של חסד מלמעלה, לטובת האדם ולתועלתו, כדי שע"י הנגעים ישוב מדרכו הרעה. וכמ"ש החינוך "משרשי המצוה (מצוה קעב בענין נגעי בגדים) שרצה הא"ל בטובו הגדול לייסרנו כאשר ייסר איש את בנו . . מאהבת (מצוה קעז בענין נגעי בתים) ה' אותם יודיע מוסרו".

ועוד זאת, שבענין הנגעים רואים את גודל אהבתו של הקב"ה לכאו"א מישראל, גם לרשע, שכדי להזהיר אותו ולהפרישו מדרכו הרעה, משנה הקב"ה סדרי וטבע הבריאה (באופן של "אות ופלא"), עד שרשע זה ישוב מדרכו, "שלא יתעסק בשיחת הרשעים", ושיחתו תהי' כ"שיחת כשרי ישראל" (ל' הרמב"ם שם)¹⁵.

ויש לומר, שמטעם זה דוקא בדיני נגעים אמרה תורה שיש מצב שמעכב טומאת הנגע עד לאחרי זמן, הן בנגעי בתים, ש"וצוה כהן ופינו את הבית בטרם יבוא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית", והן בנגעי אדם, דחתן נותנין לו כל שבעת ימי המשתה, ללמדנו, שהנגעים עצמם באים מצד חסדו של הקב"ה, "כאשר ייסר איש את בנו",

ולכן במצב מסויים מעכבים את הטומאה.

וגם ענין זה (כמו כללות ה"חסד" שבנגעים) עושה הקב"ה גם עם איש זה שסיפר בלשון הרע עד שנשתנו קירות ביתו, שגם על ממונו חסה התורה, וכמודגש במשנה (נגעים פי"ב שם) (ברין ד"ופנו את הבית") "על מה חסה התורה על כלי חרסו כו' אם כך חסה

בשביל התורה ובשביל ישראל נמצא ישראל הם דבר חשוב מאד לפני הש"י שבשבילם ברא כל העולמות וכל הברואים והש"י מקבל תענוג מכל א' מישראל אפילו מרשע גדול כפלא הרמון רקתך אפילו ריקנים שבך מלאים מצות כרימון (עירובין יט, א) וכשמדבר לה"ר על א' מישראל אפילו כשאומר אמת הוא מבטל תענוג הבורא ית' כביכול ומביא בו מדת עצבות כביכול כאמור ויתעצב על לבו ומהפך מעונג לנגע לכן שכרו מדה כנגד מדה נגעים באים עליו".

וראה מל"מ הל' יו"ט פ"ז הט"ז (ועיי"ש בד"ה ודע דבגמרא). משנה אחרונה נגעים שם פ"ג. מפרשים למו"ק שם.

13 ועד"ז בפיה"מ נגעים פי"ב מ"ה. מו"נ ח"ג ספמ"ז.

14 ראה ביאור דברי הרמב"ם שם — לקו"ש חכ"ב ע' 72 ואילך ובהערות שם.

15 להעיר ממאור עינים פרשת מצורע בכיבור דרשת רו"ל (ערכין טז, א) שבעון לה"ר נגעים באין — "הענין דכתיב בראשית ברא אלקים גו' ודרז"ל

לקראת שבת

טו

התורה על ממונו הבזוי כו' אם כך על של רשע ק"ו על של צדיק"16.

עפ"ז יש לומר, ששני האופנים הנ"ל – הפקעת דין ראיית נגע מפני "דבר מצוה" (הנלמד מ"וביום הראות בו . . . יש יום שאי אתה רואה"), או דחיית ראיית הנגע אפילו לדבר הרשות – מורים על ב' סוגי מעלות של איש ישראל שאי אפשר שיבטלו (שלכן נמצאות הם אפילו במי שנענש בנגעים, שזה מורה על מצבו הירוד ביותר כנ"ל).

ביאור הענין:

בזה ש"חסה התורה על ממונו הבזוי . . . של רשע" ניכרת מעלתו של כל איש ישראל, שכ"כ חביב הוא לפני הקב"ה, עד שהתורה חסה לא רק עליו (על גופו ונפשו), אלא על כל דבר שלו, אפילו "ממונו הבזוי", דעם היות שזהו רק "דבר הרשות" (שאינו בשביל מצוה וקיום ציוויו של הקב"ה, רק להנאתו של איש זה), מ"מ, להיותו ממון של איש ישראל, הרי התורה חסה עליו וכמאמר (ר"ה כז, א (וראה פרש"י שם). וש"נ) "התורה חסה על ממונן של ישראל" (ואע"פ שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד, א)).

וזה שמפקיעים דין ראיית נגע מפני "דבר מצוה" של זה שנראה בו נגע – מורה על מעלת מעשה המצוה של איש ישראל, שגם "דבר מצוה" של מי שנראה בו נגע, שעמד ברשעו כ"כ, עד שלא התחרט גם לאחרי שנשתנו קירות ביתו וגם נשתנו בגדיו, ויש צורך שישתנה עור גופו, מ"מ יש בכחו של "דבר מצוה" שלו להפקיע דין ראיית נגע.

ויש בזה מה שאין בזה:

זה ש"חסה התורה על ממונו הבזוי . . . של רשע" קשור עם מעלתו של איש ישראל מצד שם וענין ישראל, דלהיות שישראל "אע"פ שחטא ישראל הוא", דגם איש רשע לא נפקע ממנו שם "ישראל", ולכן אין נפק"מ באיזה ענין מדובר, דאפילו ב"ממונו הבזוי" ושמשמש בו רק ל"דבר הרשות", הקב"ה חס עליו (להיותו בבעלות איש ישראל).

וזה שמפקיעים דין ראיית נגעים מפני "דבר מצוה" של המנוגע, ה"ז מורה על גודל קדושת מעשה המצות שלו, שמחמת קדושת המצוה א"א שיחול דין טומאת נגעים¹⁷. דהגם שעושה מעשי רשע ומפריד עצמו מכל דבר שבקדושה ולכאורה אינו שייך (במצבו זה) לענין של קדושה גלוי' [דאע"פ ש"ישראל הוא", הרי יש מקום לומר שאין זה מספיק שיהי' אצלו ענין של קדושת המצוות בגלוי¹⁸] – מ"מ זה מחדש הלימוד מ"וביום הראות

הנר. וראה לקו"ש ח"י"ז ע' 141 ואילך.

18) ראה באר היטב או"ח סתקע"א סק"א (הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סוס"ג) – דכל המעשים (מצות) שאדם עושה ותורה שלומד בעודו רשע בעו"ה מוסיף כח בקליפות עד שחוזר בתשובה ומוציא מהקליפה. ובהל' ת"ת שם, דכיון שלא ידח ממנו

16) ועד"ז בתו"כ מצורע שם: וכי מה מטמא בנגעים הרשעים או הצדיקים הוי אומר הרשעים אם כך חסה כו' אם כך על של רשע כו'.

17) להעיר מתורת לוי"צ (ע' שנח ואילך) בפי' דעת ר"י (נגעים פ"ג מ"א) במצורע שנכנס לבית חבירו שהכלים טמאים רק אם שהה כדי הדלקת

לקראת שבת

בו . . יש יום שאי אתה רואה", שלא זו בלבד שלא נפקע מאיש זה שם ישראל, אלא עוד זאת¹⁹, ש"דבר מצוה"²⁰ שלו בכחו²¹ להפקיע דין ראיית נגעים (וטומאתם).

ובזה יש לבאר הסברות בפלוגתת ר' יהודה ורבי בנוגע לחתן ורגל, בדרך הדרוש – דפליגי איזו מעלה מהנ"ל גדולה יותר :

רבי ס"ל שהמעלה הראשונה הנ"ל – זה שהתורה חסה גם על ממונו הבזוי של רשע, שזהו מצד שמו "ישראל" – היא נעלית יותר, ולכן ס"ל, שזהו הטעם להדין שנותנין לחתן ז' ימים, ש"ממתינים לו", היינו שדוחים ראיית הנגע מצד חביבותו של איש ישראל; וזהו גם הק"ו שלו, "אם ממתינים לו לדבר הרשות כל שכן לדבר מצוה" – דאם חביבותם של ישראל מועלת לדחות ראיית הנגע בשביל דברי רשות של ישראל, כל שכן בענין של מצוה ;

ורבי יהודה ס"ל, שזה שגם מעשה המצוה של המנוגע יש בו קדושה כדי להפקיע דין ראיית הנגע היא מעלה גדולה יותר – ולכן ס"ל שזהו חידוש התורה בדין "חתן . . נותנין לו ז' ימי המשתה".

נצטווה ומחוייב לקיים מצות ה' (ראה הערות שלפנ"ז), שמצוה הוא לשון צוותא וחיבור (לקו"ת בחוקותי מה, ג. דרך חיים שער התפלה (נב, סע"ב). סה"מ תרח"ץ ע' נב. סה"מ הש"ת ע' 72 ואילך. ועוד), מוכח גם שבדבר מצוה שלו ישנה קדושת המצות. ויתירה מזו: קדושת המצוה מכניסה את האדם ברשות הקדושה, צוותא וחיבור עם הבורא. ולהעיר ממשנת כמ"פ בפי' מחז"ל "מתוך שלא לשמה בא לשמה", שב"תוך" ופנימיות כל איש ישראל ישנה כוונה לשמה (כפס"ד הרמב"ם (הל' גירושין ספ"ב) שכל איש ישראל רוצה לקיים כל המצות), והיינו דלא רק שהמעשה נעשה כתיקונו (ראה קו"א שם), אלא שיש בזה (עכ"פ בעולם ובפנימיות) גם הכוונה "לשמה". וראה לקו"ש ח"כ ע' 50. ועוד.

נדה (שאזי מוציא מהקליפה כל התורה ומצות וחוזרים לקדושה בחזרתו) לפיכך אין לו למנוע מלעסוק לעולם.

19 ומכ"ש ממ"ש הרמב"ם (אגרת השמד אות ד' ד"ה והמין הרביעי). אגרת תימן (ספ"א)) לענין ירבעם בן נבט, אף שהוא יוצא מהכלל ד"כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב" (סנהדרין ר"פ חלק).

20 ראה הל' ת"ת שם, שגם להדיעה (דהא דלעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה הוא רק כשמקיים המצות אבל) אם אינו מקיים מה שלומד נקרא רשע ועליו אמר הכתוב ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי – ה"ז רק בלימוד התורה, משא"כ במצוה לכו"ע ובכל אופן צריך לקיים מצות – ראה קו"א שם סק"א.

21 והרי מזה שגם רשע שמוסיף כח בקליפות

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרריי"צ
מליובאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

הדלקת נר הנשמה

"בני ישראל נקראו נרות, נר הוא כלול מכלי, שמן פתילה ואש,
מוכרחים אבל להדליק את האש, ואז זה מאיר"

שמח בחלקו בנשמיות לעומת שמח בחלקו ברוחניות

בשנת תקנ"ה בא אברך אחד, עילוי מצוין ובעל כשרון מפורסם בישיבות מינסק והגליל, ושמו הגאון ר' זאב דוב, להוד כ"ק רבינו לליאזנא, הליכתו לליאזנא עשתה רושם כביר על כל הגאונים והתלמידים המצוינים שבישיבות מינסק סלוצק והסביבה.

הרה"ח הגאון ר"א מהאמי', שהי' באותו מעמד בליאזנא, סיפר גודל השמחה שהיתה אז בין תלמידי החדרים, גם בחדר א', מביאתו של האברך הנ"ל, וכולם נהנו לאור חריפותו בקיאותו וגאונותו.

מזג תכונתו של האברך הר' זאב דוב הנ"ל הי' מתון וקר ביותר, מדבר בנחת כמרגיש מהות עצמו וסותר דברי חברו בגודל בקיאותו וחריפותו מבלי התחשב עם אמיתת הענין, וגם גס רוח נורא הי', אבל מזגו הטוב כסה על גאותו המבהלת.

רגיל הי' לספר על אדות הויכוחים שהי' לו בדברי תורה עם גאוני וראשי הישבות

לקראת שבת

המפורסמים, שהי' מפליג בשבחם בגודל חריפותם ובקיאותם ועמקותם, והי' מסיים אשר אעפ"כ הי' מנצחם, ואשר בעצמם הגידו שבחו בחריפות ובקיאות.

שנים שלשה חדשים שקד הר' זאב דוב בלימוד תורת החסידות בשקידה עצומה ובהתמדה גדולה, דבר שהי' לפלא בעיני כל תלמידי החדרים, ובמשך הזמן הזה הי' שתי פעמים ביחידות אצל רבנו הזקן, ואז נראה בו שינוי לטוב בדרכי החסידות.

כעבור החורף, כחצי שנה לשבת הר' זאב דוב בליאזנא, כבר נשתנה במהותו ויהי' לאחד מבחירי התלמידים, ובאחת ההתועדות שהי' לנו התלמידים – ככה סיפר הרה"ג הר"א הנ"ל – סיפר לנו הר' זאב דוב, את אשר הואיל הוד כ"ק רבנו להגיד לו ביחידות הראשונה, לאמר:

מה חסר לך, שאל אצלו כ"ק רבנו, והשיב: אינני יודע מה חסר לי, ואינני מרגיש שחסר לי דבר.

רוחניות וגשמיות – השיב לו רבנו – הנם הפכים בעצם מהותם, דבר שהוא מעלה בגשמיות, הוא חיסרון ברוחניות. מדת ההסתפקות היא מעלה בגשמיות וחיסרון ברוחניות.

אח"כ נשען רבנו על אצילי ידיו בדבקות, ויוסף לאמר:

בגשמיות השמח בחלקו הוא בעל המעלה הגדול ביותר, ועל ידי עבודה מגיע אחד כזה למדריגות הנעלות ביותר, ברוחניות אבל, השמח בחלקו הוא החיסרון הגדול ביותר, והוא נעשה ר"ל יורד ונופל.

כל יהודי הוא נר

וכשגמר רבנו את דבריו אלה, נשען שוב על אצילי ידיו הקדושות בדבקות, וכעבור איזה זמן הוסיף לאמר:

בני ישראל נקראו נרות, נר הוא כלול מכלי, שמן פתילה ואש. מוכרחים אבל להדליק את האש, ואז זה מאיר, אצלך – אמר רבנו להרד"ז – הוא נר טוב, אבל חסר אצלך את ההדלקה, ע"י הכאה בכח באבן של הנפש הבהמית, יוצא ניצוץ אש, שמדליק את האש האלוקי.

באריכות גדולה סיפר הרה"ח הגאון הר"א מהאמי" את כל הנעשה עם הרד"ז עד אשר הי' לאחד בחירי התלמידים, ואת הטוב המופלא בברכת הוד כ"ק רבינו אשר זכה הוא – הר"א מהאמי" – בגללו, אבל אין כאן מקומו.

הוד כ"ק רבנו אומר, בני ישראל נקראים נרות, ונר כלול מכלי, שמן פתילה, ואש, אלא שצריכים להצית האש ואז הנר מאיר.

לקראת שבת

יט

זאת אומרת: דכל בני ישראל, בלי הבדל מפלגה ושאיפה יהי' מי שיהי', הוא נר הכלול
מכלי שמן פתילה ואש ותלויים בהמדליק את האש.

חומר בוער אפילו היותר חזק, המתעורר ע"י ניצוץ אש היותר קטן, ומתלהב ומתלהט
נגד קוי אור השמש, הנה כשהוא נמצא במקום קר וחשך הוא יכול לנוח שמה עשירות
בשנים ולא יבער.

והאש האמיתי מבעיר גם עצים לחים, ובחסדי א—ל עליון לוחך גם את המים כדוגמת
ותפול אש הוי' ואת המים אשר בתעלה לחכה.

שחרית ערבית ומנחה ביום — ובשנות החיים

אש מן השמים אינה יורדת מעצמה, כ"א בבקשה ותחנונים של מסירת נפש, המרומז
בסוד תפלת המנחה ולא בתפלת שחרית ולא בתפלת ערבית.

לכאורה הדבר תמוה, הלא העיקר היא התפלה, דענינה התקשרות האדם בהש"ת
בתחנונים, ומה ההבדל אם ההתקשרות היא בשחרית ובערב או בצהרים.

אך איתא בסדה"י, כי מעלת תפלת המנחה על תפלת שחרית וערבית היא, שתפלת
שחרית היא קודם צאת האדם לפעלו ותפלת ערבית היא בגמר עבודת היום, משא"כ תפלת
המנחה שהיא באמצע היום בשעה שאדם טרוד בעסקיו ומלאכתו, והוא פונה מכל טרדותיו
ומתפלל, הנה תפלה זו היא במס"נ, לכן הנה בה נענה יותר מכמו בשארי התפלות.

אור תורת החסידות ודרכי נועם שהנחילוננו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה
נבג"ם זי"ע, המאירים את כל היקום ונותנים חיים בכל, מלמדים אותנו דעת ברמזי ג'
תפלות בחיי אדם.

תפלת שחרית רומזת על ימי הילדות והבחרות, ערבית רומזת על ימי הזקנה, ותפלת
המנחה רומזת על ימי האברכות ומבחר השנים.

הוד כ"ק רבנו אומר, שע"י ההכאה בהאבן של הנפש הבהמית, יוצאים ניצוצי אש
המדליקים את הנר, וההכאה זו באבן דנפש הבהמית היא בימי האברכות, שהם מבחר ימי
האדם, ימי עבודה ופועל.

